

**ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ НІМЕЦЬКОЇ
МОЛОДІЖНОЇ ЛЕКСИКИ: ПРОБЛЕМИ ОБМЕЖЕННЯ**

Олександр ПОЗДНЯКОВ (Івано-Франківськ, Україна)

У статті досліджується тематика німецької молодіжної лексики. Автор виділяє 13 тем, опираючись на досвід попередніх досліджень. Визначено кількісні характеристики запропонованого тематичного поділу загалом і для трьох частин мови – іменників, дієслів і прикметників.

Ключові слова: *молодіжна лексика, тематичний поділ, іменник, дієслово, прикметник.*

The topics of the German youth vocabulary are investigated in the article. The author separates out 13 topics based on earlier studies. The quantitative analysis of the proposed topical dividing in whole and three parts of speech – nouns, verbs and adjectives – is made.

Key words: *youth vocabulary, topical dividing, noun, verb, adjective.*

Молодіжна лексика (сленг) є засобом спілкування групи молоді, яка, в свою чергу, як зазначено вище, відзначається низкою вікових і соціальних характеристик. Це чітко простежується при дослідженні тематики її одиниць. У цьому випадку вікові особливості та соціальні цінності визначають тематичні групи, в межах яких виникають і функціонують більшість молодіжних слів (сленгізмів).

Актуальність здійсненого дослідження визначається тенденцією до інтенсивного проникнення сленгізмів на загальнонаціональний рівень використання.

Метою статті є встановлення тематики лексикографічно фіксованої молодіжної лексики.

Завданнями дослідження є: з урахуванням результатів попередніх досліджень визначення тематики сленгізмів, встановлення кількісних особливостей, а також їх причини.

Для досягнення поставлених завдань нами було використано ряд методів: описовий метод, а також методів аналізу та синтезу – для дослідження підходів до тематичного поділу молодіжної лексики; індуктивний – для аналізу відібраного матеріалу; кількісні підрахунки – для встановлення чисельності виокремлених тематичних груп.

Матеріалом дослідження є 1869 лексичних одиниць (з них 990 іменників, 528 дієслів, 351 прикметник), відібраних із друкованих і електронних видань спеціалізованих словників молодіжного сленгу.

Аналіз лінгвістичної літератури показав, що твердження про тематичну обмеженість молодіжної лексики є панівним у сучасній германістиці. Звідси, вважаємо необхідним їх аналіз та можливість використання для систематизації відібраного нами матеріалу дослідження.

Розглянувши перший із тематичних поділів молодіжної лексики, запропонований Г. Генне, відзначаємо, що дослідник виокремлює 7 основних груп: 1) комунікативні зв'язки в групі; 2) внутрішній стан мовця; 3) ставлення до інших; 4) музика; 5) об'єкти зацікавленості; 6) навчання; 7) світогляд і політика [6: 212-213].

Загалом такий поділ вважаємо вірним, оскільки він відображає усі сфери життя молоді. Однак застарілим, на нашу думку, є виділення музики серед інших способів проведення дозвілля. Поширення нових молодіжних захоплень (насамперед інтернету) робить його менш актуальним.

Е. Нойланд і М. Гайнеманн виокремлюють досить незначний перелік тематичних груп молодіжної лексики. У Е. Нойланд це: 1) одяг і харчування; 2) форми спілкування; 3) соціальні цінності; 4) типізації; 5) вираження почуттів і внутрішнього стану [7: 77].

М. Гайнеманн до основних тематичних груп сленгізмів зараховує: 1) міжстатеві відносини; 2) відносини в групі; 3) родинні стосунки; 4) гроші; 5) музика; 6) автомобілі [5: 26].

Обидва тематичні поділи молодіжної лексики не вважаємо вичерпними, оскільки в першому не виокремлено актуального, на наш погляд, для

представників даної соціально-вікової групи вокабуляру на позначення вільного часу, в другому – дослідниця залишає поза увагою сферу екстрагрупових контактів (наприклад, навчання, стосунки з педагогами), неохопленим повністю є дозвілля.

Вітчизняні дослідники О.Д. Огуй і С.А. Маринчина виокремили понад 10 років тому 8 тематичних груп лексики молодіжного сленгу: 1) привітання; 2) відносини/коло друзів; 3) вислови здивування і захоплення; 4) дівчата/жінки; 5) хлопці/чоловіки; 6) сексуальне життя; 7) неформальні групи; 8) наркотики [1; 2: 95-97].

Загалом цей тематичний поділ вважаємо вірним, однак в ньому не враховано трудову та навчальну діяльність молоді. Також виділені в окрему групу наркотики є актуальними не для всіх користувачів досліджуваних нами лексичних одиниць.

Один з найновіших словників молодіжного сленгу “PONS Wörterbuch der Jugendsprache” пропонує поділ його лексики на 16 тематичних груп: 1) алкоголь, паління; 2) зовнішній вигляд; 3) образи; 4) природні потреби; 5) неприємні явища дійсності; 6) батьки та інші дорослі; 7) їжа та напої; 8) флірт і компліменти; 9) друзі та дозвілля; 10) секс; 11) крадіжка; 12) контакти; 13) вечірки та музика; 14) навчання та педагоги; 15) стиль і предмети одягу; 16) тварини та діти [22].

Такий тематичний поділ вважаємо найбільш вичерпним, оскільки він здійснений на основі сучасної молодіжної лексики. Проте невірним вважаємо виокремлення музики та вечірок серед інших розваг, а також відсутність тематичної групи для найменувань внутрішнього стану та почуттів.

Як бачимо, кожен із проаналізованих тематичних поділів молодіжної лексики має переваги та недоліки, тому для систематизації відібраного матеріалу (990 іменників, 528 дієслів і 351 прикметник) ми пропонуємо 13 тематичних груп, які, на нашу думку, відображають світогляд, цінності, оточення, особливості вікового та психологічного розвитку молоді без

врахування її соціальної та територіальної належності. За кількістю сленгізмів виокремлені тематичні групи розташувалися в наступній послідовності.

1. Особи (484 одиниці – 25,90% загального обсягу відібраного матеріалу) – сюди ми відносимо найменування усіх людей, а також назви угруповань незалежно від їх віку, статі, місця проживання, соціального статусу та етнічної належності. Це єдина із запропонованих нами тематичних груп, яка включає лише іменники, однак її виокремлення вважаємо доцільним, враховуючи проаналізовані вище тематичні поділи сленгового вокабуляру, а також актуальні праці Я. Андроутсопулоса та О.С. Христенко, в котрих вказується на багатство такої лексики [4: 35-36; 3: 125]. При найменуванні осіб, молодь наголошує на позитивних та негативних рисах їх характеру, зовнішньому вигляді, манері поведінки, соціальному статусі і т.д.. Особливо чітко це виявляється при аналізі одиниць на позначення представниць жіночої статі. Наприклад, лексема *Hässlette – unattraktive Person* наголошує на непривабливій зовнішності особи та має чітко виражене негативне оцінне забарвлення. Навпаки, у слові *Pornonixe – Bademeisterin* перший компонент підкреслює сексуальність предмету найменування, а метафоризований другий – його ніжність, витонченість.

2. Оцінки (304 одиниці – 16,27%) – тематична група є вираженням молодіжного прагнення суб'єктивної характеристики свого оточення. У лексиці даної тематичної групи це підкреслюється наявністю загальних суперлативів, утворених у результаті різноманітних номінативних процесів. Наприклад, сленгізм *astschocke – sympathisch, interessant, makellos* вказує на захоплення, яке межує зі станом шоку, підсилене відповідною словотвірною морфемою. В результаті зміни значення мотивуючої основи лексема *ultimativ – super, klasse, toll, stark* у молодіжному вокабулярі використовується для позитивної оцінки.

3. Дозвілля (205 одиниць – 10,97%) – до цієї тематичної групи ми зараховуємо сленгізми на позначення відпочинку, організації та проведення вільного часу (музика, спорт, транспортні засоби, відвідування розважальних місць та закладів харчування, відпочинок загалом тощо). Наприклад,

захоплення молодих людей музикою, що є важливою частиною їх дозвілля, зумовлює появу лексеми *Muckomat – Radio, Kassettenrekorder* як назви пристрою, необхідного для відтворення улюблених композицій. Популярним способом організації дозвілля є відвідування дискотек і нічних клубів. Зазвичай такі заклади є претензійними щодо інтер'єру та якості запропонованих розваг. У молодіжному слензі це виражається у використанні для їх найменування іронічно забарвленого слова *Zappelbunker – Diskothek*.

4. Навчання, фізична та розумова діяльність (144 одиниці – 7,70%) – тематична група включає лексику на позначення навчальних закладів, засобів навчання та праці, фізичної роботи та розумових процесів. Здобуваючи освіту, молоді люди змушені проводити багато часу в школі, виконувати завдання з різноманітних навчальних дисциплін. Далеко не всім це приносить задоволення. Як приклад можна навести слово *Besenstall – Mädchenschule* – композит з метафоричним переосмисленням обох твірних основ. Без особливого ентузіазму молодь сприймає також фізичну діяльність. Чимало лексем на її позначення характеризуються іронічним забарвленням. Яскравим прикладом вважаємо утворений за допомогою напівпрефіксації сленгізм *abaxten – hart arbeiten*.

5. Спілкування (143 одиниці – 7,65%) – ця тематична група демонструє комунікативну взаємодію молодих людей між собою та з іншими членами суспільства. Аналіз даної тематичної групи свідчить про переважання в її складі лексики, що демонструє негативне ставлення до нудних, надокучливих бесід. Прикладами є сленгізми *volltexten – viel auf jemanden einreden* та *zuföhnen – jemanden in Grund und Boden reden*. Як висновок, констатуємо схильність молоді до невимушених, не обтяжених зайвою інформацією комунікативних актів.

6. Заборонені речі (104 одиниці – 5,56%) – у спільну тематичну групу ми об'єднуємо паління, вживання алкоголю, наркотиків і крадіжку з огляду на різницю цінностей представників досліджуваної соціально-вікової групи. Перебуваючи під опікою та контролем батьків, ще не досягнувши повноліття,

молодь намагається продемонструвати свою “дорослість” шляхом вживання заборонених напоїв, цигарок тощо. Іноді протест проти правил виявляється в здійсненні протизаконних вчинків. Оскільки подібні речі загрожують покаранням, вони позначаються словами, незрозумілими для широкого загалу. Наприклад, лексема *chiggen – rauchen* вказує на поширення серед молодих людей звички палити, а сленгізм *strack – betrunken* – на наслідки зловживання алкогольними напоями.

7. Частина тіла (96 одиниць – 5,14%) – виокремлена тематична група також є вираженням концентрації молоді на своїй зовнішності. Бажання виглядати привабливим зумовлює насамперед критичну оцінку фізичних вад, форми ніг, рук, голови, звернення уваги на статеві органи. Наприклад, слово *Gesichtskirmes – unattraktives Gesicht* сигналізує про суттєву, на думку молодих людей, ваду – непривабливе обличчя. Лексема *Melone – Kopf*, утворена внаслідок метафоричного перенесення найменування, дає негативну характеристику зовнішності людини, підкреслюючи форму її голови.

8. Фізичний і психічний стан (89 одиниць – 4,76%) – тематична група відображає властиву представникам досліджуваної соціально-вікової групи вразливість, психічну нестійкість, зосередженість на особистих відчуттях і переживаннях. Наприклад, лексема *abgerückt – erschöpft, entkräftet* вказує на виснаження організму, а *verdunstet – dünn, magersüchtig* – на його слабкість.

9. Сексуальні контакти (87 одиниць – 4,65%) – в цій тематичній групі виражені особливості стосунків між хлопцями і дівчатами на основі сексуальної зацікавленості. Статеве дозрівання, яке припадає на адолесцентний період розвитку індивіда, сприяє вибуху сексуальної активності. Так, сленгізм *abstürzen – mit einer Person spontan intim werden* демонструє нерозбірливість у виборі партнерів та буденність статевого акту загалом. Лексема *rumlecken – Zungenküsse austauschen* виражає іронічне ставлення до вияву інтимної близькості – поцілунку.

10. Конфлікт (57 одиниць – 3,05%) – дана тематична група виражає молодіжного нонконформізму, протиставлення себе іншим. Становлення як

члена групи однолітків зокрема та суспільства загалом передбачає участь у різних конфліктних ситуаціях з різними шляхами їх вирішення. Тому молодь володіє специфічною лексикою на їх позначення (*zoffen – streiten*). Іноді внутрішня форма даних сленгізмів чітко вказує на об'єкта дії (*rumprollen – wahllos verschiedene Personen diskriminieren*), підкреслюючи його низький соціальний статус.

11. Фізіологічні функції (53 одиниці – 2,84%) – підставою для виокремлення цієї тематичної групи є схильність користувачів досліджуваної лексики до вульгаризації, а також причини, зазначені в обґрунтуванні до тематичної групи “Частини тіла”. Як правило, мотивованість таких мовних одиниць простежується дуже чітко. Наприклад, сленгізм *Döner – Blähung* демонструє ставлення молоді до страв східної кухні та ймовірні наслідки їх споживання. В утвореній шляхом суфіксації лексемі *würsteln – kacken* твірна основа вказує на форму предмету найменування.

12. Одяг і гігієна (52 одиниці – 2,78%) – сюди ми відносимо слова, які розкривають суть молодіжного стилю моди, косметики, аксесуарів, догляду за собою і т.д.. У здобутті бажаного статусу в групі однолітків, не останню роль відіграє зовнішній вигляд. У цьому випадку можна виокремити дві тенденції. З одного боку, молодь намагається якомога точніше наслідувати той чи інший стиль, дотримуватися його. Окремі предмети повсякденного туалету стають настільки “рідними”, що отримують жартівливі найменування (*Haarwürger – Haargummi*). З іншого боку, молодість – це період пошуку власного стилю, хлопці та дівчата залюбки фарбують волосся, проколюють різні частини тіла, роблять татуювання (*Zungenkugel – Zungenpiercing*).

13. Побут (51 одиниця – 2,73%) – сленгізми на позначення оточуючої дійсності-частини повсякденного життя. Називаючи загальновідомі предмети та явища, молодь виявляє притаманну їй оригінальність. Остання досягається різноманітними засобами. Наприклад, слово *Fußhupe – kleiner Hund* привертає увагу до суб'єктивно виділених рис предмету найменування. Лексема *Hood – Viertel, Gegend* є незвичною з огляду на своє іншомовне походження.

Таким чином, констатуємо, що найбільш чисельними в складі проаналізованої лексики є одиниці-найменування суб'єктів оточуючої дійсності, оцінка, а також відпочинок, фізична та розумова діяльність і спілкування. Отже, молодь найбільшу увагу звертає саме на людей, виражаючи в їх найменуваннях свої ціннісні орієнтації стосовно зовнішності, соціального положення чи особистісних рис. Значну кількість слів-оцінок вважаємо реалізацією прагнення представників досліджуваної соціально-вікової групи дати емоційно забарвлену характеристику оточуючому світу. Сленгізми, які відносяться до тематичних груп “Дозвілля” і “Навчання, фізична та розумова діяльність”, часто зустрічаються у вокабулярі молодих людей, оскільки і дозвілля, і навчання становлять невід’ємну частину їх повсякденного життя. Нарешті, спілкування є важливим засобом пізнання молоддю дійсності, можливістю налагодження нових контактів у групі та поза її межами. Найменше серед досліджуваного матеріалу виявлено сленгізмів на позначення побутових понять, тут молодь надає перевагу одиницям літературної мови.

Підсумовуючи запропонований поділ молодіжного вокабуляру, відзначаємо вплив на її формування позамовних детермінант, виражений у зосередженості більшої кількості сленгізмів у межах певних тематичних груп. Ці лексичні одиниці є реалізацією потреби суб'єктивної оцінки, демонстрації почуттів, розкриття суті повсякденної діяльності їх творців та активних користувачів.

Перспективним напрямком подальших досліджень вважаємо визначення тематики молодіжної лексики, що стала компонентом інших мовних субсистем, зокрема, літературної та розмовної мови.

БІБЛІОГРАФІЯ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Огуй О.Д., Маринчина С.А. Німецька та українська молодіжна мови: спроба лексикографічного опису та порівняння. – Чернівці: ЧДУ, 1996. – 70 с. – укр.; нім. – Деп. УКК 800.93:8030+808,3 РГАСНТИ 16.12.27.

2. Огуй О.Д., Маринчина С.А. Німецька та українська молодіжна мови : спроба лексикографічного опису та порівняння // *Vocabulum et Vocabularium: сб. науч. трудов по лексикографии / под ред. В.В. Дубичинского.* – Харків: ХЛЮ, 1997. – Вып. 4. – С. 95–97.
3. Христенко О.С. Німецький молодіжний сленг: лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний аспекти: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – К., 2009. – 323 с.
4. Androutsopoulos J.K. Von Schnecken, Bundis und Blondinen [Електронний ресурс] // *JUMA.* – 2000. – ТІРР 3. – S. 34–37. – Режим доступу: http://www.juma.de/2000/j3_00/image/t3437.pdf.
5. Heinemann M. Zur Sprechweise der Jugendlichen / *Kleines Wörterbuch der Jugendsprache. Wörter-Wendungen-Texte.* – Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1989. – S. 9–32.
6. Henne H. Jugend und ihre Sprache: Darstellung, Materialien, Kritik. – Berlin; New York: de Gruyter, 1986. – 385 S.
7. Neuland E. Spiegelungen und Gegenspiegelungen. Anregungen für eine zukünftige Jugendsprachforschung // *Zeitschrift für Germanistische Linguistik.* – 1987. – Н. 1. – S. 58–82.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

8. Михайлова Н. Молодежный язык Германии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.imwerden.de/pdf/deutsche_jugendsprache.pdf.
9. Agropedia – moderne Jugendsprache [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://planetagro.de/~agro/viewpage.php?page_id=7.
10. Die Geheimnisse der Jugendsprache [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bruhaha.de/jugendsprache.html>.
11. Ehmann H. Voll konkret: das neuste Lexikon der Jugendsprache. – 3. Aufl. – München: C.H.Beck, 2001. – 159 S.
12. Ehmann H. Endgeil – Das voll korrekte Lexikon der Jugendsprache. – 1. Aufl. – München: C.H.Beck, 2005. – 178 S.

13. Heinemann M. Kleines Wörterbuch der Jugendsprache. Wörter-Wendungen-
Texte. – Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1989. – 122 S.
14. Horx M. Trendwörter von Acid bis Zippies: Lexikon. – Düsseldorf; Wien; New
York; Moskau: Econ, 1996. – 249 S.
15. Jugendsprache oder bis zum Anschlag zugetextet [Elektronный ресурс]. –
Режим доступа: <http://www.klartextsatire.de/kultur/sprache/jugendsprache.htm>.
16. Lexikon der Jugendsprache [Elektronный ресурс]. – Режим доступа:
<http://www.behrenfamilie.de/Sprueche/lexicon.htm>.
17. Lexikon der Jugendsprache [Elektronный ресурс]. – Режим доступа:
<http://www.macbor.user.icpnet.pl/di/lexikon.htm>.
18. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2003. – Stuttgart: Klett, 2003. – 128 S.
19. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2005. – Stuttgart: Klett, 2005. – 128 S.
20. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2006. – Stuttgart: Klett, 2005. – 124 S.
21. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2007. – Stuttgart: Klett, 2006. – 144 S.
22. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2008. Sammelband seit 2001. – Stuttgart:
Klett, 2008. – 288 S.
23. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2009. – Stuttgart: PONS GmbH, 2008. –
141 S.
24. Schaffrath M. Hä?? Jugendsprache unplugged: Deutsch, Englisch, Spanisch,
Französisch, Italienisch. – Berlin; München; Wien; Zürich u.a.: Langenscheidt,
2008. – 144 S.
25. The Alternative German Dictionary [Elektronный ресурс]. – Режим доступа:
<http://www.alternative-dictionaries.net/dictionary/German>.